

KUŞADASI TURİZM TARİHİ

İLK ÇAĞDA TURİZM

Tarihi kayıtlara göre ilk turist, gemisine tüm canlılardan birer çift alarak Tufan'dan kaçan Nuh Peygamberdir. İnaniş'a göre Nuh Peygamber Tufandan sonra gemisi ve içindeki canlılarla birlikte ülkemizin doğusunda bulunan Ağrı (Ararat) dağına gelmiştir. Tarih öncesi devirlerde insanlar, yiyecek temin etmek için avlanma ve barınma ihtiyaçları ve daha güvenli yerler bulmak için bireysel olarak yer değiştirme hareketlerinde bulunuyorlardı. İlk çağlardan itibaren ise büyük topluluklar halinde yaşamaya başlayan insanlar gruplar halinde özellikle ticaret, sağlık, dinsel, spor ve bilgi edinmek için seyahat ediyorlardı. W. Robert Meintosh'a göre seyahati keşfedenler Sümerlerdi. Sümerler ulaşım ve konaklama için para ya da malla ödeme yapıyorlardı. 6000 yıl önce yapılan geziler bugünkü turizm hareketlerinin başlangıcını oluşturmaktaydı. Çinlilerin İpek Yolu, Finikelilerin de Amber yolu ticari amaçlı seyahatlerin güzergâhı idi. Babil Krallığında seyyahlar için yolların güvenliğini sağlanmış ve güzergâh üzerine bahçeler ve dinlenme evleri inşa edilmiştir. Eski Çağlarda Olimpiyat oyunları nedeniyle sporcu ve seyirciler uzak ülkelerden Yunanistan'a geliyorlardı. M.Ö 500 yıllarından itibaren pek çok bilgin, tarihçi, coğrafyacı, seyyah Anadolu, Mısır, Karadeniz, Finike vb. ülkeleri gezmişti. Tarihin babası ünlü tarihçi Halikarnaslı (Bodrumlu) Herodot, Thales, Pisagor, Plato, Strabon, Pausanias, Solon, Homeros yaşadıkları dönemlerde gezmişler ve gördükleri yerleri eserlerinde anlatmışlardır. Pausanias'ın (MÖ 176-170) yıllarında yazmış olduğu " Perigesistes Hellados Yunanistan'ın Yol Rehberi" adlı yapıt tarihsel ve mitolojik notları, yol tarifleri, yöresel anlatımlar, konaklama ve restoran bilgileriyle ilk turizm rehberidir. Efes'e ilk en büyük turist kafesi ise, Büyük İskender'in demokratik bir hükümet kurmasıyla ilgili olarak MÖ 334 yılında gelmiştir. Döneminin bu önemli olayına tam 700.000 kişinin geldiği tahmin edilmektedir. Romalılar ise aynı dönemde zevk ve eğlence için ve de özellikle karayolu ile seyahat etmeği tercih ediyorlardı. Ortaçağda ise özellikle kutsal dini yerlerin ziyareti ön plana çıkmıştır. İslamiyet'te Mekke, Medine ve Kerbela, Hristiyanlıkta Kudüs ve Efes kutsal ve aynı zamanda büyük turizm merkezleriydi. Haçlı seferleri esnasında Anadolu'yu yaya olarak gelip geçmek isteyen yüzlerce asker arasında seyyahlar ve yazarlarda vardı. Bunların gezip gördükleri yerlerle ilgili yazdıklarını okuyanlar dünyayı tanımaya daha fazla istek duyuyorlardı. Marco Polo'nun 1217 yılında Venedik'ten kalkıp Çin'e kadar ulaşması devrin en önemli turizm hareketidir. Venedik'ten Çin'e 4 yılda giden Marco Polo, dönüşte Tebriz üzerinden Trabzon'a oradan da deniz yoluyla İstanbul'a gelmiştir. Christoph Colomb, Vasco dö Gama, Macellan yine orta çağın önemli seyyahlarıydı. Dünya bu seyyahlar tarafından keşfediliyor. İnsanlar için yeni ufuklar açılıyordu. Yeni Çağda bu-harla işleyen makineler icat edilmişti. Keşfedilen kıtalara seyahat, sömürgeciliğin gelişmesine sebep olmuştur. Ulaşım araçlarının gelişmesi, hızlarının artması, yolların yapılması, özgür ve güven ortamı içinde ya-kın çağda turizm hareketi daha da gelişti. 1841 Yılında İngiltere de Thomas Cook,570 kişilik bir guru-bu Leicester'den Loughborough'a trenle götürmüştü. Bu seyahat ticaret amacıyla yapılan ilk toplu tren seyahati olarak kabul edilebilir. Thomas Cook 1865 yılında İngiltere de ilk seyahat acentesini kurdu.

Otomobilin icadı, okyanus aşan transatlantikler, hızlı demiryolları ve jet motorlu uçaklar ve modern konaklama tesislerinin yapılması XX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren turizm hareketlerinin gelişmesini sağlamıştır. Turizm bir sektör olarak dünyanın gündemine 2.Dünya Savaşı sonrasında,1950 li yıllarda girmeye başladı. Sanayileşmiş ülkelerde refah düzeyinin artmasıyla hızlı bir büyüme içine gi-ren sektör, global düzeyde son 40 yılı ortalama %7 yıllık büyüme hızıyla geçirdi.

TÜRKİYE’DE TURİZM HAREKETLERİ

İstanbul'daki Aya İrini Kilisesinin 1846 yılında Askeri müzeye dönüştürülmesi ve gene Sultan Abdülaziz'in saltanatının ilk yıllarında İstanbul'da At Meydanı'nda "Sergi-i Umumi-i Osman" adıyla 17 Temmuz 1863 yılında Milletlerarası 1.Türk Fuarı açılmıştır. Sergi için özel olarak yaptırılan binalarda 28 şubat-17 temmuz 1863 tarihleri arasında Osmanlı İmparatorluğunun toprak ürünleri, sanayi mamulleri, sanat eserleri, el işlemleri ve Avrupa memleketlerinden gönderilen çeşitli alet ve makineler teşhir olunmuştur. Yurdun muhtelif yerlerinden çok sayıda insan Bu fuarı gezmeye gelmişti. Bu tür olaylar ülkemizde turizm hareketlerinin ilk başlangıcı sayılabilir. Sergi münasebeti ile gelişen turizm, bazı mü-teşebbüsleri derhal harekete geçirmiş, Türkiye'den Avrupa'ya turist göndermek için İstanbul'da bir kumpanya kurulmuştur. Bu kumpanyanın, o vakit İstanbul'da çıkan bağımsız Tercüman-ı Ahval gazetesinde (sayı 341,17 Zilhicce 1279/1863,s.3) yayınladığı bir ilanın bugünkü turizm acentelerinin ilanlarından hemen hemen hiç bir farkı yoktu. Şöyle ki:

OSMANLI AVRUPA'YA OSMANLI SEYAHAT POSTASI

Bu posta İstanbul'dan hareketle Napoli, Marsilya, Paris, Londra ve Viyana'yı ziyaret edecektir. Adı geçen posta, Beyoğlu'nda Mösyö Musiri tarafından kurulmuştur. Bu seyahat postası, İstanbul'dan temmuzun başlarında hareket ederek Napoli'de üç gün kalacak ve şehrin etrafı ve görmeye değer yerleri ziyaret edilecektir. Buradan Marsilya'ya gidilecek ve bu şehirde beş gün kaldıktan sonra Tuna yolu ile İstanbul'a avdet edilecektir. 42 gün sürecek olan bu seyahat, bütün masraflar dahil olmak üzere 75 Osmanlı lirasıdır. Bu hu-susta daha fazla bilgi edinmek için Beyoğlu'nda Dörtyol ağzında İngiltere oteli sahibi olan Mösyö Mori'ye müracaat olunabilir." 1890 yılında yürürlüğe giren "Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında Tatbik Edilecek 190 Sayılı Nizamname" turizme yönelik ilk yönetmeliktir. Türkiye'de modern anlamda ilk büyük otel İstanbul Tepebaşı'nda 1892 yılında yapılmış olan Pera Palas Otelidir. Wagon-Lits Şirketi tarafından ünlü Şark Ekspresi ile İstanbul'a gelen Avrupa Sosyetesine mensup konuklar bu otelde ağırlanıyordu. Otel 120 oda,200 yataklı idi. Osmanlı İmparatorluğunun parçalanması ile sonuçlanan Birinci Dünya Savaşı araya girince doğal olarak turizm ile ilgili çalışmalarda durmuştur. Savaş sonrasında İstanbul'a gelen seyyahlara rehberlik yapanlar genellikle gayrimüslim Osmanlı tebaası idi ve bunlar genellikle memleketimiz aleyhine propaganda yapıyorlardı. Bundan etkilenen yurt dışında eğitim görmüş erkek bayan Türk aydınları rehberlik yapmaya başladılar.

Bu aydınlar daha sonra Reşit Saffet Atabinen'in öncülüğünde 1923 yılında "Türk Seyyahin Cemiyetini" kurdu-lar. Bu kurum başlangıçta gemiyle gelen turist kabilelerinin limanlardan geçişlerini kolaylaştırmak, yolcu eşyalarını taşıyan ve ilk izlenim veren kayıkçı, hamal ve taksicilere tarife belirlemek gibi güncel tedbirlerin yanı sıra, ileriye dönük bazı düzenlemelerine girişilir. Kalitesiz tercüman rehberlik kurumunu kontrol altına almak amacıyla konferanslar verilir, kurslar düzenlenir. Türkiye'nin ilk afişleri, yol haritaları, otel rehberi, broşürleri bastırıldı. Daha sonra bu cemiyet Atatürk'ün direktifleriyle 1930 yılında kamu yararına dernek statüsünde "Turing ve Otomobil Kulübü" adını almıştır. Türkiye Tayyare Cemiyetinin kurulması ile 1925 yılında önceleri iç hatlarda faaliyete geçen hava taşımacılığında 1933 yılında Türk Havayolları Şirketi kurulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda 1924 yılında yurt dışından gelen turist sayısı 17.000 iken bir yıl sonra bu sayı 40.000 e yükselmiştir. Memleketimizde turizmin kamu yönetimi içinde yer alması 1930 yılına rastlar. Dâhiliye Vekâleti Emniyeti Umumiye Müdürlüğü bünyesinde turizm işleriyle ilgili bir şube kurulmasıyla başlamıştır. Daha sonra, 1934 yılında Celal Bayar'ın İktisat Vekâleti döneminde İktisat Vekâleti Teşkilat ve Vazifeleri hakkında 2450 sayılı kanunla "Türk Ofis" ine bağlı Turizm Bürosu kurulması ile gerçekleşmiştir. Yayın-propaganda ve Turizm işleri 1934-1938 yılları arasında Dış Ticaret Dairesi-Türk Ofisi tarafından yürütüldü. 1936 yılında ülkemize gelen turist sayısı 85.000 e ulaşmıştı. 1939 Yılın-da Ticaret Vekâletinin kuruluşu sırasında "Turizm Müdürlüğü" 'adını aldı. 1940 yılında turizm işleri 3837 sayılı yasayla Başbakanlığa bağlanan "Matbuat Umum Müdürlüğü" bünyesine alındı. Daha sonra 1943 yılında 4475 sayılı yasa ile yürürlüğe giren Basın-Yayın Umum Müdürlüğü Turizm Dairesi, 1949 yılından itibaren "Basın -Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü" adını aldı. Ancak gerçek anlamda turizmin başlaması İkinci Dünya Savaşından sonra olmuştur. 1953 de 6086 sayılı olarak "Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu" çıkarıldı. Bu suretle turizm ekonomisinin ulusal ekonomi içindeki yerinin sağlamlaştırılıp, turizm çalışmalarının hızlandırılması amaçlandı. Modern Türk turizmine öncülük eden ilk konaklama tesisi 1955 yılında İstanbul'da hizmete açılan Hilton otelidir. Marshall Planından önce Truman Doktrini içinde Amerika Birleşik Devletlerinin Yardım programı(A.I.D) çerçevesinde karayollarının yapımına başlanmıştır. Bu arada Amerikan ve Türk yatırımcılar müşterek turizm yatırımlarına yöneldiler. 1955 yılında 10 milyon TL sermayeli Turizm Bankası kuruldu. Sermayesi 1962 yılında 300 milyon TL çıkarılan banka, yurt dışından sağladığı kaynaklarla örnek turizm yatırımları yapmış ve yatırımcılara krediler sağlamıştır. Turizmin kamu yönetimi içindeki örgütlenme yapısı gelişmesini sürdürmüş ve 1957 yılında Basın, Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü,4951 Sayılı Yasa ile "Basın, Yayın ve Turizm Vekâleti " adıyla bir bakanlığın çatısı altına alınmıştır. Turizm konusunda özgün politikalar oluşturmak ve bunları uygulama zorunluluğu nedeniyle turizm hareketi, 12 Temmuz 1963 yılında 265 sayılı yasayla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı seviyesinde organize olmuştur. 1965 Yılında 31 milyonluk Türkiye'de sadece 15000 yatak mevcuttu. Yine aynı yıl Türkiye'nin turizm döviz girdisi 8.317.000 \$ iken, Bu dönemde 2,5 milyonluk İsrail de 15000 yatak vardı ve turizm gelirleri 55 milyon \$ idi. Aynı yıllara İspanyanın turizm geliri 1 milyar mark, Lübnan'ın ise 30 milyon \$ idi. Yatak kapasitesinin arttırılması gerekiyordu. Emekli sandığı ile ortak Europe's Club Mediterranee, tatil köyü projelerine başladılar.

Yabancı Tur operatörlerinden Alman Otto Schmidt başta olmak üzere pek çoğu programlarına Türkiye'yi almışlardı. Aynı dönem içinde büyük apartmanlardan ve kalabalık şehir hayatından kaçarak dinlenmek isteyenler için ise, özel sektör tarafından 8 değişik bölgede özellikle deniz kıyısı ve karayolu üzerinde 16 kamping açıldı. British Petroleums (BP) Ege ve Akdeniz kıyılarında 357 çadır ve 2850 yatak kapasiteli kamping alanları turizmin bu yönüne katkıda bulundu. Bir anda devlet ve özel sektörün girişi ile 72 kamping alanı oluştu ve toplam 5700 yatak kapasitesine ulaşılmış oldu.

-
1. Yabancı Tur Operatörleri ve Türk Turizmi Dr. Füsun İstanbullu ,Turizm Araştırmaları Dizisi 3.TÜRSAB
 2. Ahmet Parman "Turing'in 60 Yılı" Sanat Çevresi Aylık Sanat Dergisi 69 ,Temmuz 84,sayfa 12.
 3. Ahmet Parman "Turing'in 60 Yılı" Sanat Çevresi Aylık Sanat Dergisi 69 ,Temmuz 84,sayfa 13

Bütün bunlar olurken turizm için eğitilmiş eleman açığının kapatılması içinde çalışmalar yapılıyor-du.1961 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Ankara da Otelcilik Okulu açılıyor, 1963–1964 eğitim-öğretim döneminde 36, 1964–1965 eğitim-öğretim döneminde ise 33 mezun veriyor. 1964 yılında İzmir’de İktisadi Ticari bilimler fakültesi bünyesinde Turizm işletmeciliği bölümü açılıyor.1964 de bakanlık turist rehberi yetiştirmek için Bolu, İzmir, İstanbul ve Mersinde açtığı kurslarla 160 rehber diploması veriyor. Turizm Bakanlığının Amerika, İngiltere, Almanya, İsveç, Avusturya, İtalya, İsrail, Lübnan, İran, Suudi Arabistan ve Pakistan'da yurt dışı büroları açıyor. 1962 Yılında Avrupa standardında 3243 otel odasında toplam 6100 yatağımız var. bu kapasitenin %40 ı İstanbul’da bulun-maktaydı. Aynı dönemlerde Yunanistan'da 61.700, İspanya'da 331.000, İtalya'da ise 921.000 yatak bulunmakta idi. 1950 yılında Türkiye Seyahat Acenteleri Cemiyeti kuruldu. 1970 yılına kadar faaliyetini sürdüren Cemiyet 1618 SAYILI YASA İLE Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği adını aldı.

GURUPLARINA GÖRE SEYAHAT ACENTELERİ

Seyahat acenteleri kar amacı ile turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence olanakları sağlayan, onlara turizmle ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ve turizm ekonomisine ve genellikle ödemeler dengesine katkıda bulunan ticari kuruluşlardır. Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere Turizm Bakanlığının verdiği işletme belgesi ile kurulurlar. 1618 Sayılı "Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu " (TÜRSAB) ikinci Beş Yıllık Kalkınma Planı sonunda 28.9.1972 de yürürlüğe girmiştir. Seyahat Acenteleri gördükleri hizmetlere göre üç grupta toplanır:

A-Grubu Seyahat Acenteleri: yasanada belirtilen etkinlikleri yapar. Turizm Bakanlığınca iki yıl süreli geçici işletme belgesi verilir. Bu süre içinde yurt dışından düzenleyecekleri turistik turlar-la ilgili toplam 80.000 dolarlık döviz geliri temin eden (A) grubu seyahat acenteleri geçici işletme belgesi, işletme belgesine çevrilir.

B- Gurubu Seyahat Acenteleri; uluslar arası kara, deniz ve hava ulaştırma araçları ile (A) grubu seyahat acentelerinin düzenleyecekleri turların biletlerini satarlar.

C- Grubu Seyahat Acenteleri sadece Türk yurttaşları için yurtiçi turlar düzenlerler.

Dışa dönük turizm hareketini organize olarak ilk başladığı bölge EGE Bölgesidir. Ege Bölgesi 1965 yılında iç turizm hareketlerinin %9 unu çekmekte ve ülkemiz iç turizminde üçüncü sırayı almaktaydı. Yine bu yıllarda Ege Bölgesi dış turizm gelirlerinin %24.4 ü ile iç turizm gelirlerinin %11.3 ünü ve toplam turizm gelirinin %16.6 sını almaktaydı. 1964 yılında Belediye belgeli toplam 3417 tesisin 352 tanesi Ege bölgesinde idi. Bu tesislerde ülke genelinde 46.829 odanın 4.633 sı, 111.514 yatağın ise 10.966 sı Ege bölgesinde idi. 1969 yılında Ege bölgesinde turistik belgeli 82 işletmede toplam 3.082 oda 7.726 yatak bulunuyordu. Kısaca ülke genelindeki toplam 384 konak-lama tesisinde bulunan 14.198 odanın %21 ile toplam 28.398 yatağın %27 si Ege Bölgesinde idi. 1971 yılında Ege bölgesinde gerçekleşen toplam geceleme 701.511 idi. Bunun %62 sini yerli,%38 ini yabancılar teşkil ediyordu. 1993 Yılında 1546 turistik işletme belgeli tesisin 469 u Ege Bölgesinde idi. Bu tesislerde toplam 68 bin yatak bulunuyordu. Yine bu dönemde Ülkemizdeki belediye belgeli tesis-lerdeki toplam 300.000 yatağın 90.000 i Ege bölgesinde idi. Ülkemizdeki toplam yatak kapasitesi arzı içinde Ege bölgesinin payı 1965 yılında %13.5 iken, 1993 yılında yatak kapasitesi %30'lara çıkmış olmasına rağmen, ülkemize gelen yabancıların bölgelere göre dağılımında 1965 yılında Ege Bölgesi %19 pay ile bölgeler arasında ikinci sırada iken, 1990 yılında bu oran %23'e yükselmiş olmasına rağmen Marmara ve Akdeniz Bölgelerinin gerisine düşmüştür.

KUŞADASI'NDA TURİZM HAREKETİ

1896 (1308 hicri) yılı Aydın İli Salnamesinde (İl Yıllığı) göre Kuşadası'nda bu dönemde 3 otel, 7 han, 19 meyhane, 4 gazino, 4 lokanta faaliyet göstermekte idi. Bu otel ve hanlarda, Kuşadası'na mal almaya gelen tüccarlar yanında, özellikle yaz aylarında havasından ve şifalı sulardan istifade etmek için çevre kazalardan gelenler konaklıyorlardı. Bu ilk turistlere çoğunluğunu Rumların işlettiği meyhane, gazino ve lokantalarda Türk ve Rum müziği eşliğinde Kuşadası Körfezinde tutulan taze balık ve deniz mahsulleri yanında yine yöre üzümlerinde yapılan şarap ve rakı servisi yapılıyordu.. Kuşadası'nda ki bu ilk turizm hareketinin tanıtımı, Aydın İl Salnamelerinde şöyle aktarılıyor. "Kuşadası'nın Ab-u havası (havası ve suyu) gayet latiftir, bir buçuk saat mesafe-de bulunan ve Bahçecik tabir olunan su hafif ve hazım ve müderer bir sudur. Yine bir saat mesafede içme suyu tabir olunur

leb-i derya da bir su daha olup bu su müshil ve vücud-u insana menfat-ı külliyesi bittecrübe meşhut olduğu cihetle beher sene mayıs ve ağustos da Aydın ve Nazilli ve Söke ve Tire vesair civar mahallerden ahali gelüp istimal ederler." Daha 1950 yılında Kuşadalı gençler Tayyar Ekmekçi, Osman Eskici, İsmail Dirim, Zeki Yalçındağ, Hasan Fehmi Korkut, Kaya Bozkurt ile Dr. Ali Alkış Kuşadası'nı Tanıtma ve Güzelleştirme Derneğini kurmuşlardı. Bu dernek daha sonra Kuşadası Turizm Derneği adını almış ve özellikle 1985 yılından sonra başlayan planlı gelişme sürecinde turizm sektöründe profesyonel mesleki örgütlerin kurulması ile görevini büyük ölçüde tamamlamıştır. 1960 yıllarının başında gerçek anlamda yerli ve yabancı turizme açılan Kuşadası'nda sadece belediyeden belgeli otel ve pansiyonlar bulunmakta idi. Bunlardan bazıları: Emek Palas, Lale Motel, Liman Motel, Ada Palas, Şener Otel, Deniz Palas, Pamuk Palas, Sibel Palas ve Fe-rah Otel idi. Bu otellerin yanında; Çamtepe, Balcı, Roz, Günhan, Truva, Baysal, Türköz, Çalın Pansiyonlar Kuşadası'na özellikle kendi özel araçları ile gelen yerli yabancı misafirlere hizmet veriyorlardı. Kuşadası'nda ilk seyahat acentesini 1959 yılında Naci Akdoğan tarafından kurdu. Akdeniz Gemi ve Turizm Acentesi kurulduğu ilk yıl Atina isimli 23.000 Grostonluk Yunan Gemisi ile 360 İngiliz turisti Kuşadası limanına getirdi. İskele olmadığı için yolcular motorlarla sahile taşındılar ve bura-dan otobüslere bindirilerek rehberler eşliğinde Efes harabelerini ziyaret ettiler. Deniz yolu ile gelen bu ilk guruplara rehberliği yine bir Kuşadalı Sümer Erdem yapmıştı. İlk turistik işletme belgeli tesis 31 ler Mevkiinde bulunan Tusan Otelidir. Turizm Sanayi A. Ş sahibi Enver Muradoğlu tarafından 25. 08. 1961 tarihli belge ile inşaatına başlanan tesis 9 ay gibi çok kısa bir süre içerisinde 52 oda 104 yataklı olarak 1962 yılında birinci sınıf turistik otel olarak hizmete açılmıştır. 1964 yılında Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan envanter çalışmasında Kuşadası'nda, Belgesiz 4 adet birinci sınıf otelde 112, bir adet üçüncü sınıf otelde 18 banyosuz olmak üzere toplam 130 oda 262 yatak bulunmakta idi. 1964 yılında Kuşadası'nda belgeli belgesiz toplam 6 tesis de 182 oda 366 yatak vardı. Kuşadası'nda ikinci turistik belgeli tesisi 23.08.1963 tarihli belge ile İmbat Otelidir. 40 oda 80 yataklı olarak Söke eşrafın-dan Ali Rıza Özbaş tarafından 1964 yılında Kadınlar Denizinde hizmete açıldı . Akyar Mevkiinde Halil Özbaş tarafından yaptırılan ve 1964 yılında pansiyon olarak hizmete açılan Kısmet Otel 09.03.1966 tarihli turizm belgesi ile 1967 yılında 38 oda 76 yataklı olarak hizmete açılmıştır. Şehir Merkezinde Akdeniz Otel 18.02.1966 tarihli belge ile Naci Akdoğan tarafından 1967 yılında 31 oda 47 yataklı, Yavansu mevkiinde Filiz Motel 5.07.1966 tarihli belge ile Ömer Koca öner tarafından 1969 yılında 19 oda 25 yataklı, Çıfıt tepesinin eteklerinde Posacı Pansiyon 05.07.1967 tarihli belge ile Enver Posacı tarafından 1967 yılında 10 oda 23 yataklı ve Turizm Bakanlığından Belgeli olarak hizmete giren tesis-ler olmuştur.

4. Karova da, Sümerbank dinlenme tesisleri arkasında Ilıca Mevkii

Kuşadası'nda ilk büyük yatak patlaması 1968 yılında yaşanmıştır. Bu tarihe kadar 300 turistik bel-geli yatağın bulunduğu Kuşadası'nda 1968 yılında Kuştur ve Emekli Sandığının Arslan Burnu Ta-til Köyleri ile Kervan Saray'ın hizmete açılması ile yatak sayısı bir anda 2000 nin üzerine çıkmıştır. 11.10.1967 Tarihinde Turizm Bakanlığından belge alan 400 ev 800 yataklı Kuştur AŞ 4.000.000.-TL sermayeli A sınıfı turistik belgeli idi.

Tesisin proje bedeli 12.000.000.-TL idi. Turizm Bakanlığından alınan 21.6.1967 tarihli belge ile Emekli sandığı tarafından, Arslan Burnu mevkiinde 200 dönüm arazide 17.000.000.-TL keşif bedeli ile 1968 yılında yaptırılan 420 oda 800 yataklı tesisi önce **CET** isimli bir Fransız firmasına kiralanmış daha sonra **Club Med**'e devir edilmiştir. 1613 tarihinde Osmanlı sadrazam-larından **Öküz Mehmet Paşa** tarafından yaptırılan **Öküz Mehmet Paşa Kervan Saray'ında (Kurşunlu Han)** 1964 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restorasyon başlatılmış ve 1968 yılında Fransız-lara kiraya verilerek otel olarak hizmete sunulmuştur. Kuşadası'nda gerçek bilimsel anlamda turizm hare-ketinin organizasyonunda hiç şüphe yoktur ki dönemin ileri görüşlü yöneticilerinin katkısı olmuştur. 1964–1968 yılları arasında ilçe kaymakamlığı yapan **Sayın Özer Türk**, Avrupa'da aldığı turizm eğitimi ile Kuşadası'nda turizm hareketinin fitilini ateşlemiştir. Kuştur ve Arslan burnu (**Fransız tatil köyü**), Öküz Mehmet Paşa Kervansarayının restorasyonu, Yat limanı fikri ve projelendirilmesi, İskelenin yapı-mı. Sahilde bulunan Denizellere ait prina fabrikasının kaldırılması ve bu alanın düzenlenmesi hep onun döneminde ve öncülüğünde yapılmıştır. Kuşadası'nın turizm kenti olması yönündeki alt yapı çalışmaları-nın yanı sıra Özer Türk halkın, esnafın, devlet memurlarının, polisin, jandarmanın eğitimlerine de önem vermiştir. Kurslar açarak turizm eğitimi seferberliği başlatmış. İlçe ye gelen turistlerle bizzat ilgilenmiş Kuşadası'nın daha fazla tanınması için yoğun çaba sarf etmiştir. Özer Türk ile ilgili pek çok anıyı dönemi yaşayanlar aktarmaktadır ben burada yanında tahrirat kati-bi olarak çalışan Sayın Osman Ekici'nin her fırsatta gururla anlattığı bir anısını turizm tarihimizin gelişimi ve geleceğine ışık tutması için aynen aktarıyorum. *“Sayın ÖZER Türk , Dilek Yarımadaşı Milli Parkında avlanan bir leopara (Anadolu Parsı) ait olduğunu söylediği postu ziyaretine gelenlere göstererek yörenin turizme ne kadar elverişli ve el değmemiş olduğunu anlatmak isterdi.....”* *“...Yine Kuşadası'nda açılmasına ön ayak olduğu ilk diskonun önünde turistlerin rahatsız edilmemesi için Em-niyet Amiri Mustafa Yeşilova ile günlerce nöbet tutmuşlardı.”* Kaymakam Özer Türk ve Emniyet Amiri Mustafa Yeşilova klasik amir memur ilişkisinin dışında Turistik Kuşadası'nın yaratılmasında el ele, omuz omuza çalışmışlardır. Kaymakam Özer Türk Kuşadası'ndan sonra yine bir sahil kasabası olan Burhaniye de kaymakamlık ve daha sonrada Muğla da valilik yaptı. Bu görev yerlerinde de Kuş-tur benzeri, turizm yatırımlarına önderlik etti, bu yörelerde de turizmin gelişmesine büyük katkılarda bulundu. Kuşadası için çok büyük işler gerçekleştiren bu değerli yönetici 59 yaşında aramızdan ayrıldı. Bugün isminin verildiği spor kompleksi ve bundan 30 yıl önce başardıkları ile halen aramızda bizlerle birlikte yaşamakta ve Kuşadası Turizm tarihi içinde hak ettiği en yüksek mevkide yerini almıştır. 1960'lı yılların ortalarından itibaren Kuşadası'nda turizm hareketinin başlaması ile otel, motel ve pansiyonların yanında özellikle kendi vasıtaları ve karavanları ile ülkemizi gezmeye gelen gelir durumu yüksek turistler için kamping ve mokamp alanları da ihtiyaç olmuştu. Bunlardan ilki, Kuştur Tatil Köyü ile Tusan Otel arasında **British Petrol** şirketine ait alanda Turizm Bakanlığından alınan 11.05.1966 tarihli belge ile hizmete açılan 200 çadır kapasiteli **BP Mokamp** idi. Açıldığı yıl kişi başına 5 lira, ara-ba ve çadır için ise 2,5 TL ücret alınmıştır. Ayrıca Kuşadası'ndan şehre girerken sahil boyunca şimdiki yat limanı arkasındaki zeytinlikler ve belediye parkı kamping alanı olarak kullanılıyordu.

70'li yılların ikinci yarısından itibaren dünyada petrol krizi ve Avrupa ile ülkemizi bağlayan yolun özellikle Yugoslavya ve Bulgaristan kesimlerinde yoğun trafik nedeni ile ülkemize kendi vasıtaları ile gelen turistlerde azalma gözlenmiş ve bu nedenle kamping ve mokamp turizminde gerileme ol-muştur. 1979 yılında Kuşadası'nda 7 adet kamping faaliyet gösteriyordu: (Genco Efes, Yat, Ölmez, Huzur, Diana, Küçükoğlu, BP Mokamp) Bunlardan BP ve Genco Mokamp turistik belgeli idi. Bugün hale eski canlılığını kazanamayan kamping turizminde, boşluğu yerli kampingcilerimiz doldurmaya çalışmaktadır. Kuşadası'nda 1970 li yılların başında 11 turistik belgeli işletmede 1100 oda ve 2200 yatak bulunurken aynı dönemde 30 belediye belgeli tesiste 450 oda 1200 yatak bulunuyordu. Bu yatak kapasitesine ilave olarak yörede 1000 kamu kampı yatağı özellikle yerli misafirlere hizmet veriyordu. Yine 1974 yılında Kuşadası'nda 4 seyahat acentesi (Efes ur, Gürkay, Akdeniz, Adatur), bir rent a car (Genco) acentesi faaliyet gösteriyordu. 1979 yılında yine 4 seyahat acentesi faaliyet gösteriyordu ancak Adatur ve Efes tur kapanmış yerine Karavan ve Kaya Şavkay'ın sahibi olduğu Kaya tür seyahat acenteleri açılmış idi. 1970 den 1980 yılına gelene kadar turistik yatak kapasitemiz %50 artarak 3300'e ulaştı, yine bu dönemde belediye belgeli toplam 1800 yatağımız vardı. Bu sayılar 1983 yılına kadar çok az farklılıklarla arttı. Aynı yılda Belediye belgeli 13 otel, 3 motel ve 25 muhtelif büyüklükte pansiyon faaliyette idi. Turistik belgeli 5 otel, 4 motel, 2 tatil köyü, 3 pansiyon 2 mokamp faaliyet gösteriyordu. 1979 yılında Samos-Kuşadası arasında çalışan 5 tekne vardı. (Macera, Azimliler, Gürkay, Diana, Ünver) Toplam kapasiteleri 354 yolcu, 5 araç idi ve yine bu dönemde Samos gidiş-dönüş ücreti 18 USD dı. Ülkemizde 1983 yılında 611 turistik işletme belgeli tesiste toplam 66.000 dolayında turistik belgeli yatak vardı. Bu yıllarda Kuşadası'nda ise 19 tesiste 1682 oda 3367 turistik yatak, 58 belediye belgeli tesiste ise 880 oda ve 2200 yatak yerli ve yabancı turizmin hizmetinde idi. Kuşadası'nda toplam 77 konak-lama tesisinde 2562 oda ve 5567 yatak bulunuyordu. Bu dönemde Türkiye turizminde yaşanan kriz yatak kapasitesinin azlığından kaynaklanıyordu. Oteller, rezervasyon taleplerini karşılamakta zorlanıyorlar, müşteri ve acente seçiyorlar, fiyatlarını döviz cinsinden belirleme konusunda Turizm Bakanlığına baskılar yapıyorlardı. Seyahat acenteleri otellerden yer alabilmek için ön ödeme (kaparo) vermek durumunda kalıyordu. İşte bu otelciler için en parlak dönemde Turgut Özallı Anavatan Parti-si iktidarı ile Türkiye'de yeni bir dönem başladı. Turizm yatırımları çeşitli yöntemlerle teşvik edildi. Kamu arsaları, ormanlık alanlar turizm yatırımlarına açıldı. Yatırımlar yüzde 70-80 oranında kredilerle desteklendi. Turizm ve otelcilikle uzaktan yakından ilişkisi olmayan kişiler bu cazip teşvikler karşısında konaklama tesisi yapma seferberliğine girişti. Arazi devletten, teşvikler ve krediler devlet-ten bundan daha iyi fırsat olmazdı. 10 yıl içinde tesis ve yatak kapasitelerinde patlama oldu. 1993 yılında 1546 turistik işletme belgeli tesiste 228.660 yatak ülke turizminin hizmetine girdi. Bu dönemde Kuşadası'nda da turistik işletme belgeli tesisi sayısı 86, oda sayısı 8776'ya, yatak sayısı ise 18.093'e ulaştı. Belediye belgeli tesis sayısı 299'e bu tesislerde oda sayısı 4740'e ve yatak sayısı ise 11850'yi buldu. Bu on yıl içinde ülke genelindeki turistik belgeli yatak artışı %346,4, Kuşadası'nda bu yatak artışı % 537,3 u bulmuştu. Kuşadası'nın bölgedeki yatak arz payı %19, ülke genelinde ise %6 civarında idi. Yine 1993 yılında Kuşadası'ndaki tesislerde konaklayan 530.000 müşteri 2.650.000 geceleme gerçekleştirdi. Ülkemizde de turizm zaman zaman krizlerden etkilendi.

Bu kriz-lerin pek çoğu turizmde rekabet ettiğimiz Akdeniz ülkeleri ve özellikle komşumuz Yunanistan kaynaklı krizler idi. Kıta sahanlığı, Kıbrıs savaşı, Ege'de petrol arama çalışmaları, FIR hattı meselesi, Ege'de askeri tatbikatlar vb konuların belirli dönemlerde ve de özellikle yaz ayları içinde meydana gelmesi turizmin sekteye uğramasına sebep oldu. Bu durumdan Kuşadası turizmi de olumsuz etkilendi. Krizlerin bir kısmı da bizden kaynaklanmıştır. Zaman zaman yerli ve yabancı basında çıkan salgın hastalık haberleri (kolera, bağırsak enfeksiyonu vb), deprem, askeri darbeler, öğrenci hareketleri, doğu ve güneydoğu kaynaklı terör, benzeri toplumsal olaylar meydana geldikleri ve hatta takip ettikleri yıllarda ülke ve Kuşadası turizmini olumsuz etkilediler. Türk turizmini en çok ve uzun vadeli etkileyen kriz 1991 yılında yaşanan Körfez Savaşı oldu. Bunu ekonomik göstergelerde açıkça görmekteyiz. Türkiye'nin doğrudan taraf olduğu Kıbrıs Savaşı ve sonrasında bile Turizm hareketi, Körfez Krizi kadar etkilenmemiştir. Zira Kıbrıs Barış Harekâtının gerçekleştiği 1974 yılında Kuşadası'nda 2.500'i turistik toplam 4.000 yatak bulunuyordu. Kuşadası'ndan binlerce kilometre uzakta yaşanan Körfez Krizi esnasında ise toplam 25.000 pazarlanmış yatak bir anda boş kaldı. Günlük gemi ve yolcu girişleri azaldı. 1990 yılında 617 gemi ile 225.000 turistin geldiği Kuşadası limanına körfez krizinin yaşandığı 1991 yılında 317 gemi ile sadece 99.000 turist gününbirlik giriş çıkış yaptı. Kuşadası'nda turizm gelirleri içinde en önemli pay limana günü birlik gelen yolcu gemilerinden elde edilen kazanç almaktadır. Ülkemizdeki toplam konaklamaların %6,4'ünün yapıldığı Aydın ilinde yoğunluk Kuşadası'nda toplanmaktadır. 1990 yılında İl genelindeki 2,5 milyonluk geceleme 2.250.000 Kuşadası'nda gerçekleşmiştir.

Kuşadası Limanı, enlemi 37 52 ' 30 " Kuzey, boyları 27 15 ' 42 " Doğu olan ve Ak burun ile enlemi 37 48 ' 54 " Kuzey, boyları 27 16 ' 12 " Doğu mevkiindeki Nar deresi ağzından hakiki batı istikametinde çizilen mevhum hatlar ile 27 14 ' 00 " doğu boylarının iç kısmında kalan deniz sahasıdır. Limanımızda iki adet betonarme iskele mevcut olup bunlardan 239 metre uzunluğundaki ilk iskele 1968, 205 metre uzunluğundaki ikinci iskele de 1988 yılında faaliyete geçmiştir. 629 yat kapasitesine sahip Kuşadası Yat Limanı, 1978 yılında hizmete açılmıştır. Toplam kapsadığı alan 163.000 m2 dir. 1978 yılında hizmete açılan Yat limanına 1985 yılında 247 si yerli 1215 yabancı toplam 1462 yat gelmiştir. Bu sayı 1990 yılında 2000 e ulaşmıştır. 1997 yılı sonunda özelleştirilmiş ve SETUR tarafından devralınmıştır.

KUŞADASI'NDA KONAKLAMA VE GECELEME İSTATİSTİKLERİ

1960 yılında 10 bin yabancı, 12 yerli misafirin 45 bin geceleme yaptığı Kuşadası'nda mevcut tesislerde sezonluk doluluk oranı %50 ler civarındaydı. Turizmin teşviklerle desteklenmesi sonucunda artan konaklama tesisi ve yatak kapasiteleri ile Kuşadası'nda 1985 yılında yaklaşık 500000 yerli ve yabancı misafir 2250000 geceleme yapmıştır. Doluluk oranı ise sezonluk %70 i bulmuştur. Ülkemizdeki toplam konaklamaların %6,4'ünün yapıldığı Aydın ilinde yoğunluk Kuşadası'nda toplanmaktadır.

Kaynak : Ali Ergül, Kuşadası Yerel Tarih Dergisi